

Przepisy prawne dotyczące poszukiwania, rozpoznawania i eksploatacji wód termalnych w Polsce

---

EWA FILIPPOVITS |

Zakład Geologii Złożowej i Gospodarczej
Pracownia Wód Uznanych za Kopaliny

Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

CHARAKTERYSTYKA PRAWNA WÓD TERMALNYCH

Podstawowe pojęcia

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r. poz. 1064, z późn. zm.) określa między innymi:

- zasady i warunki podejmowania, wykonywania oraz zakończenia działalności w zakresie: prac geologicznych oraz wydobywania kopalin ze złóż.

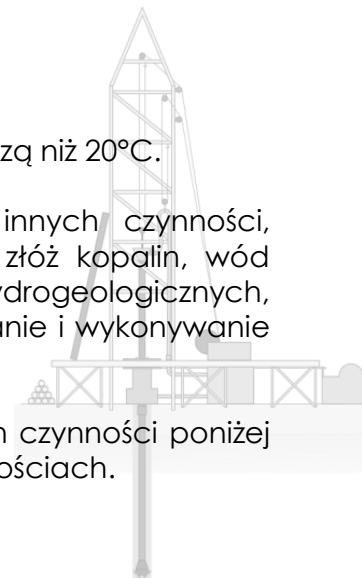
Art. 6. ust. 1 pkt 19 – złożem kopaliny jest naturalne nagromadzenie minerałów, skał oraz innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą.

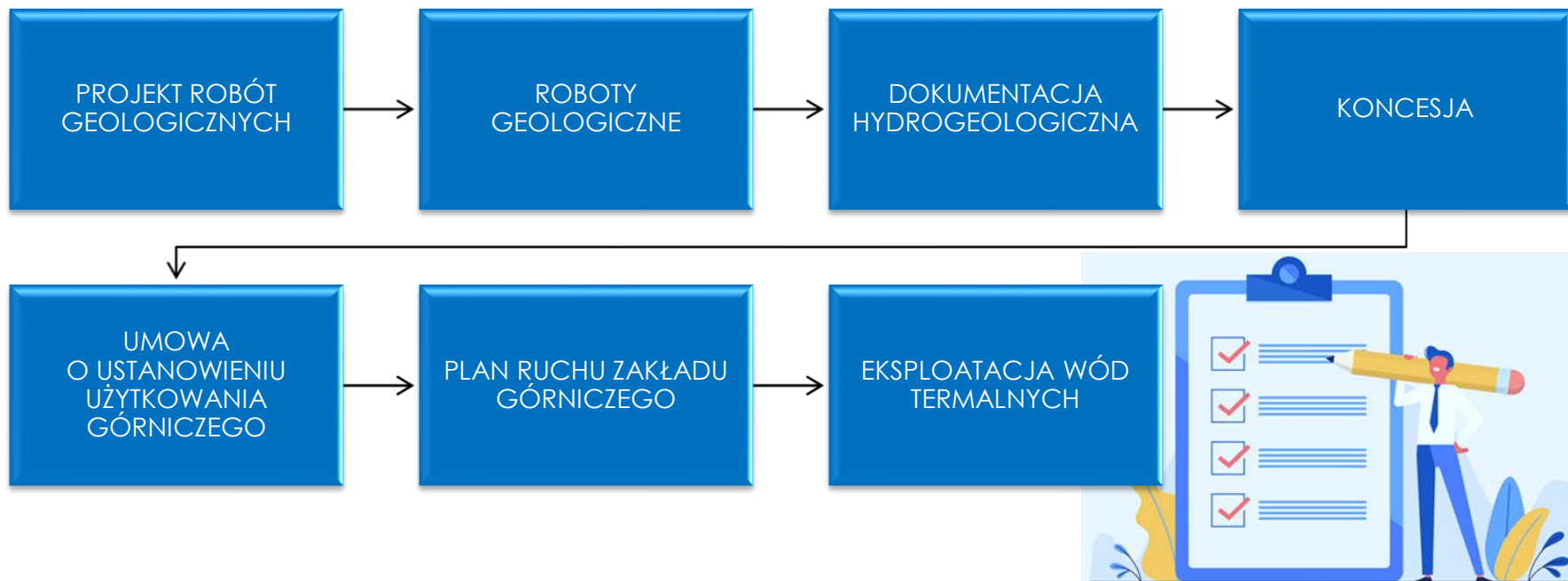
Art. 5 ust. 4 – kopalinami nie są wody, z wyjątkiem wód leczniczych, wód termalnych i solanek.

Art. 5 ust. 2 pkt 2 – termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie niższą niż 20°C.

Art. 6 ust. 1 pkt 8 – pracą geologiczną jest projektowanie i wykonywanie badań oraz innych czynności, w celu ustalenia budowy geologicznej kraju, a w szczególności poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin, wód podziemnych oraz kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla, określenia warunków hydrogeologicznych, geologiczno-inżynierskich, a także sporządzania map i dokumentacji geologicznych oraz projektowanie i wykonywanie badań na potrzeby wykorzystania ciepła Ziemi lub korzystania z wód podziemnych.

Art. 6 ust. 1 pkt 11 – robotą geologiczną jest wykonywanie w ramach prac geologicznych wszelkich czynności poniżej powierzchni terenu, w tym przy użyciu środków strzałowych, a także likwidacja wyrobisk po tych czynnościach.

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 1 – projekt robót geologicznych

GEOLOG

Projekt robót geologicznych określa w szczególności:

- cel zamierzonych robót oraz sposób jego osiągnięcia,
- rodzaj dokumentacji geologicznej mającej powstać w wyniku robót,
- harmonogram robót geologicznych,
- przestrzeń, w obrębie której mają być wykonywane roboty geologiczne,
- przedsięwzięcia konieczne ze względu na ochronę środowiska, w tym wód podziemnych, sposób likwidacji wyrobisk, otworów wiertniczych, rekultywacji gruntów, a także czynności mające na celu zapobieżenie szkodom powstałym wskutek wykonywania zamierzonych robót.

INWESTOR

- Projekt robót geologicznych przedkłada się w 2 egzemplarzach wraz wnioskiem o jego zatwierdzenie właściwemu organowi administracji geologicznej. Do wniosku należy dołączyć dowód opłaty skarbowej za wydanie decyzji.
- We wniosku o zatwierdzenie projektu robót geologicznych należy zamieścić informację o prawach, jakie przysługują wnioskodawcy do nieruchomości, w granicach której roboty te mają być wykonywane.

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 1 – projekt robót geologicznych

ORGAN ADMINISTRACJI GEOLOGICZNEJ

- Projekt robót geologicznych zatwierdza organ administracji geologicznej, w drodze decyzji.
- Zatwierdzenie projektu robót geologicznych wymaga zaopiniowania przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta właściwego ze względu na miejsce wykonywania robót geologicznych. Organ współdziałający opiniuje projekt w zakresie zgodności planowanej działalności ze sposobem wykorzystania nieruchomości gruntowej ustalonym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w odrębnych przepisach.
- Projekt zatwierdza się na czas oznaczony, nie dłuższy niż 5 lat.
- W przypadku zatwierdzenia projektu robót geologicznych, organ administracji geologicznej niezwłocznie doręcza kopię decyzji właściwym miejscowo organom administracji geologicznej oraz nadzoru górniczego.

Możliwe przyczyny odmowy zatwierdzenia projektu robót geologicznych:

- projektowane roboty geologiczne naruszałyby wymagania ochrony środowiska,
- projekt robót geologicznych nie odpowiada wymaganiom prawa,
- rodzaj i zakres projektowanych robót geologicznych oraz sposób ich wykonania nie odpowiadają celowi tych robót.

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 1 – projekt robót geologicznych

DECYZJA ŚRODOWISKOWA

W przypadku poszukiwania i rozpoznawania złóż kopalin w strefach ochronnych ujęć wód, na obszarach ochronnych zbiorników wód śródlądowych, na obszarach objętych formami ochrony przyrody lub w otulinach form ochrony przyrody poprzez wykonywanie otworów wiertniczych o głębokości przekraczającej 1000 m oraz o głębokości przekraczającej 5000 m na innych obszarach, konieczne jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, gdyż jest to przedsięwzięcie mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 247)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839)

PLAN RUCHU

Do robót geologicznych służących poszukiwaniu i rozpoznawaniu złóż kopalin wykonywanych z użyciem środków strzałowych albo na głębokości większej niż 100 m albo wykonywanych na obszarze górniczym, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zakładu górniczego i jego ruchu oraz ratownictwa górniczego.

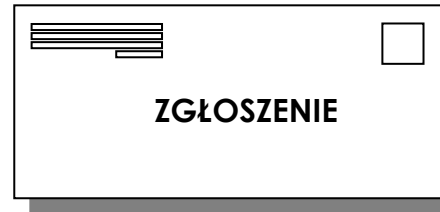
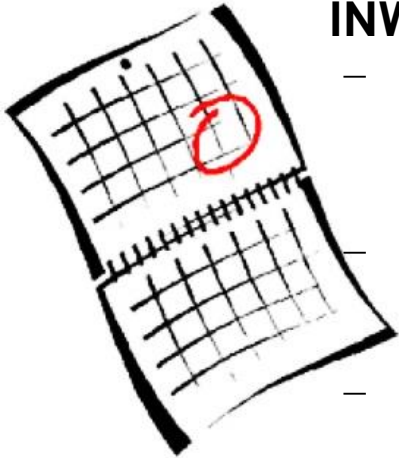
Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2020 r. poz., 1064, z późn. zm.)

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 2 – roboty geologiczne

INWESTOR

- Zamiar rozpoczęcia robót geologicznych należy zgłosić na piśmie właściwemu organowi administracji geologicznej, wójtowi/burmistrzowi/prezydentowi miasta oraz organowi nadzoru górniczego najpóźniej na 2 tygodnie przed zamierzonym terminem rozpoczęcia robót geologicznych.
- Zamiar poboru próbek należy zgłosić na piśmie właściwemu organowi administracji geologicznej i państwowej służbie geologicznej, w terminie 14 dni przed zamierzonym poborem tych próbek.
- Przebieg prac geologicznych, w tym robót geologicznych, oraz ich wyników musi być na bieżąco dokumentowane. Ten kto wykonuje roboty geologiczne w celu poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, w tym wód termalnych, ma obowiązek bieżącego przekazywania państwowej służbie geologicznej danych geologicznych i próbek wraz z wynikami ich badań.

BIEŻĄCE DOKUMENTOWANIE PRAC GEOLOGICZNYCH

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 3 – dokumentacja hydrogeologiczna

GEOLOG

Dokumentacja hydrogeologiczna ustalająca zasoby eksploatacyjne ujęcia wód termalnych zawiera m.in.:

- podanie liczby i ustalenie położenia otworów wchodzących w skład ujęcia,
- opis stanu środowiska, zagospodarowania terenu i dotychczasowej eksploatacji wód termalnych,
- opis zakresu i wyników badań wykonanych w celu ustalenia zasobów,
- opis morfologii i hydrografii, budowy geologicznej, warunków hydrogeologicznych,
- ustalenie zasobów eksploatacyjnych ujęcia wód termalnych,
- załączniki graficzne (mapa dokumentacyjna, mapa hydrogeologiczna, przekroje hydrogeologiczne, geodezyjny szkic wytyczenia lokalizacji, zbiorcze zestawienie wyników wiercenia, wyniki badań wody).

INWESTOR

- Dokumentację hydrogeologiczną przedkłada się w 4 egzemplarzach w postaci papierowej oraz w 4 egzemplarzach w postaci elektronicznej wraz wnioskiem o jej zatwierdzenie właściwemu organowi administracji geologicznej. Do wniosku należy dołączyć dowód opłaty skarbowej za wydanie decyzji.

ORGAN ADMINISTRACJI GEOLOGICZNEJ

- Dokumentację hydrogeologiczną zatwierdza organ administracji geologicznej, w drodze decyzji.
- Organ administracji geologicznej przesyła kopie decyzji dotyczących dokumentacji:
  - organom wykonawczym jednostek samorządu terytorialnego, których terytoriów dotyczy dokumentacja,
  - właściwemu dyrektorowi regionalnego zarządu gospodarki wodnej PGW Wody Polskie,
  - pozostałym właściwym miejscowo organom administracji geologicznej, załączając po 1 egzemplarzu dokumentacji w postaci papierowej i postaci elektronicznej,
  - właściwym miejscowo wojewodom,
  - właściwym miejscowo organom nadzoru górniczego.

Możliwe przyczyny odmowy zatwierdzenia dokumentacji hydrogeologicznej:

- dokumentacja nie odpowiada wymaganiom prawa,
- dokumentacja powstała w wyniku działań niezgodnych z prawem.

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 4 – koncesja

INWESTOR

- Działalność w zakresie wydobywania kopalin ze złóż może być wykonywana po uzyskaniu koncesji.
- Koncesja uprawnia do wykonywania działalności gospodarczej w oznaczonej przestrzeni.
- Wniosek koncesyjny dotyczący eksploatacji wód termalnych przedkłada się marszałkowi województwa, właściwemu ze względu na miejsce wykonywania zamierzonej działalności.
- Do wniosku dołącza się:

dowody istnienia:	oraz:
<ul style="list-style-type: none"> ☐ określonych w nim okoliczności ☐ prawa do korzystania z informacji geologicznej oraz kopię decyzji zatwierdzającej dokumentację geologiczną ☐ prawa przysługującego wnioskodawcy do nieruchomości gruntowej, w granicach której ma być wykonywana zamierzona działalność	<ul style="list-style-type: none"> ☐ projekt zagospodarowania złoża ☐ decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach ☐ dowód opłaty skarbowej za udzielenie koncesji na wydobywanie kopaliny ze złoża

PROJEKT ZAGOSPODAROWANIA ZŁOŻA

- określa wymagania w zakresie racjonalnej gospodarki złożem kopaliny, w szczególności przez kompleksowe i racjonalne wykorzystanie kopaliny, oraz technologii eksploatacji zapewniającej ograniczenie ujemnego wpływu na środowisko,
- zawiera informacje o położeniu i granicach udokumentowanego złoża oraz o zasobach złoża,
- określa granice projektowanego obszaru i terenu górniczego, a w przypadku wód uznanych za kopaliny z uwzględnieniem warunków hydrodynamicznych,
- określa warunki włączania wód do górotworu.

Art. 6 ust. 1 pkt 5 PGG – obszarem górniczym jest przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny ze złoża oraz prowadzenie robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji.

Art. 6 ust. 1 pkt 15 PGG – terenem górniczym jest przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących projektów zagospodarowania złóż (Dz. U. z 2012 r. poz. 511)

INWESTOR – WNIOSEK KONCESYJNY

We wniosku o udzielenie koncesji określa się:

- właścicieli (użytkowników wieczystych) nieruchomości, w granicach których ma być wykonywana zamierzona działalność (oznaczenie nieruchomości zgodnie z ewidencją gruntów i budynków),
- prawa wnioskodawcy do nieruchomości,
- czas na jaki koncesja ma być udzielona,
- środki jakimi wnioskodawca dysponuje w celu zapewnienia prawidłowego wykonywania zamierzonej działalności,
- sposób przeciwdziałania ujemnym wpływom zamierzonej działalności na środowisko,
- oznaczenie wnioskodawcy (nazwa firmy, siedziba, adres głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej, nr KRS, NIP),
- rodzaj i zakres wykonywania zamierzonej działalności,
- złożę kopaliny lub jej część, która ma być przedmiotem wydobywania,
- wielkość i sposób zamierzonego wydobywania kopaliny,
- zasoby eksploatacyjne ujęcia,
- projektowane położenie obszaru i terenu górniczego,
- geologiczne i hydrogeologiczne warunki wydobywania, a w razie potrzeby warunki włączania wód do górotworu.

ORGAN KONCESYJNY

- Udzielenie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż wymaga uzgodnienia z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) właściwym ze względu na miejsce wykonywania zamierzonej działalności.
- Koncesji udziela się na czas oznaczony, nie krótszy niż 3 lata i nie dłuższy niż 50 lat, chyba, że przedsiębiorca złożył wniosek o udzielenie koncesji na czas krótszy.

Koncesja określa:

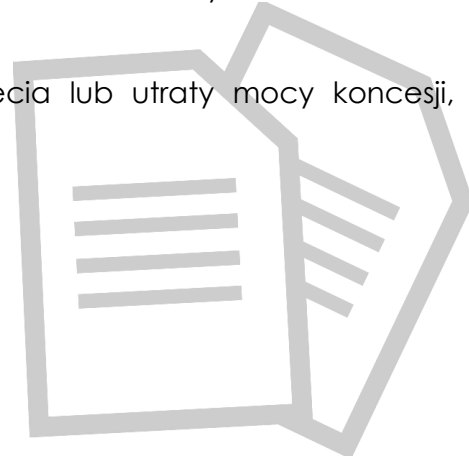
- rodzaj i sposób wykonywania zamierzonej działalności,
- przestrzeń, w granicach której ma być wykonywana zamierzona działalność,
- czas obowiązywania koncesji,
- termin rozpoczęcia działalności określonej koncesją, a w razie potrzeby – przesłanki, których spełnienie oznacza rozpoczęcie działalności.

Koncesja na wydobywanie kopaliny ze złoża może określać również minimalny stopień wykorzystania zasobów złoża i przedsięwzięcia niezbędne w zakresie racjonalnej gospodarki złożem oraz warunki włączania wód do górotworu, a także wyznacza granice obszaru i terenu górniczego, które wyznacza się w oparciu o dokumentację geologiczną oraz projekt zagospodarowania złoża.

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 5 – umowa o ustanowieniu użytkowania górniczego

- Złoża wód termalnych objęte są własnością górnictwem; prawo własności górnictwem przysługuje Skarbowi Państwa.
- Ustanowienie użytkowania górnictwem następuje w drodze umowy zawartej na piśmie pod rygorem nieważności, która staje się skuteczna z dniem uzyskania koncesji (określenie wynagrodzenia z tytułu ustanowienia użytkowania górnictwem i sposób jego zapłaty. Umowę użytkowania górnictwem złoża wód termalnych zawiera w imieniu Skarbu Państwa marszałek województwa.
- W przypadku niezyskania koncesji w terminie roku od dnia zawarcia umowy o ustanowieniu użytkowania górnictwem, umowa ta wygasa.
- Użytkowanie górnictwem wygasa w przypadku wygaśnięcia, cofnięcia lub utraty mocy koncesji, bez względu na przyczynę.

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 6 – plan ruchu zakładu górniczego

Art. 6 ust. 1 pkt 18 PGG – zakładem górniczym jest wyodrębniony technicznie i organizacyjnie zespół środków służących bezpośrednio do wykonywania działalności regulowanej ustawą w zakresie wydobywania kopalin ze złóż, w tym wyrobiska górnicze, obiekty budowlane, urządzenia oraz instalacje.

Ruch zakładu górniczego odbywa się na podstawie zatwierdzonego planu ruchu zakładu górniczego, a także zgodnie z zasadami techniki górniczej.

Plan ruchu zakładu górniczego sporządza przedsiębiorca, odrębnie dla każdego zakładu górniczego. Określa on:

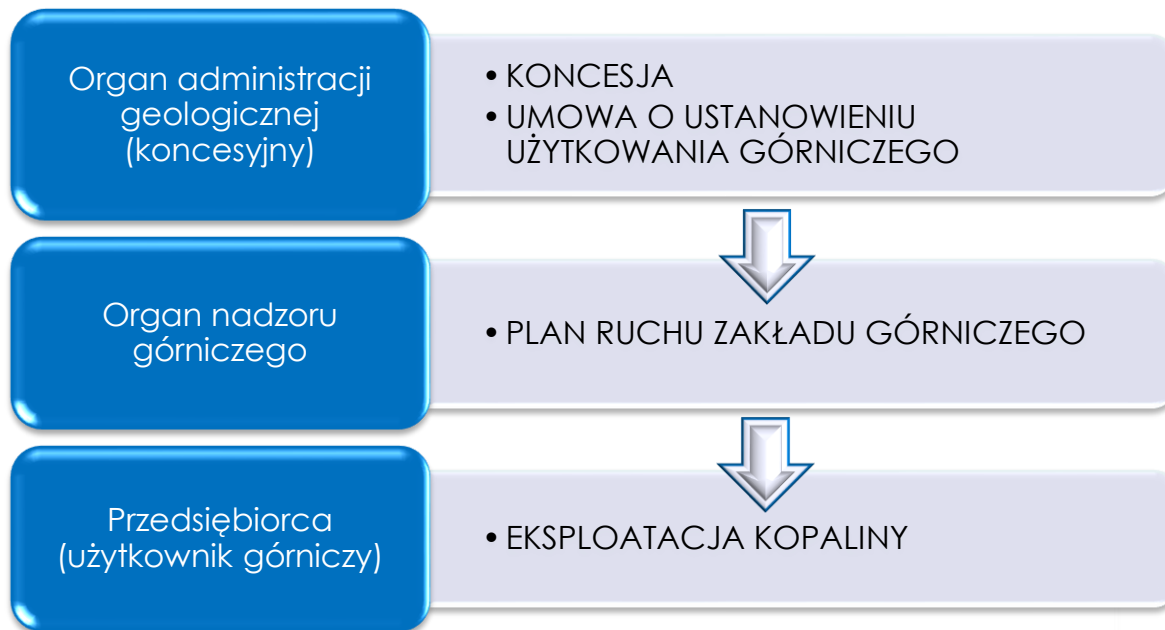
- strukturę organizacyjną zakładu górniczego, w szczególności przez wskazanie stanowisk osób kierownictwa i dozoru ruchu,
- granice zakładu górniczego,
- szczegółowe przedsięwzięcia niezbędne w celu zapewnienia, m.in.: wykonywania działalności objętej koncesją, bezpieczeństwa powszechnego, racjonalnej gospodarki złożem, ochrony elementów środowiska, zapobiegania szkodom i ich naprawy.

Wniosek o zatwierdzenie planu ruchu zakładu górniczego przedkłada się organowi nadzoru górniczego właściwemu dla miejsca wykonywania robót objętych planem.

Plan ruchu zakładu górniczego sporządza się na okres od 2 do 6 lat albo na cały planowany okres prowadzenia ruchu, jeżeli jest on krótszy.

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

ZAGOSPODAROWANIE WÓD TERMALNYCH

Krok 7 – eksploatacja wód termalnych

Przedsiębiorca prowadzi ewidencję zasobów złoża kopaliny i sporządza corocznie, w terminie do dnia 28 lutego, według stanu na dzień 31 grudnia poprzedniego roku, operat ewidencyjny zasobów złoża kopaliny. Dla zasobów złóż kopaliny płynnych operat sporządza się na podstawie pomiarów wydajności odwiertów.

Na podstawie operatu ewidencyjnego, przedsiębiorca sporządza informację o zmianach zasobów złoża kopaliny i corocznie, w terminie do dnia 15 marca przekazuje ją właściwemu organowi koncesyjnemu oraz państwowej służbie geologicznej.

Operat ewidencyjny sporządza geolog górniczy, przy czym dla złóż wydobywanych metodą otworów wiertniczych operat może sporządzać osoba posiadająca kwalifikacje do wykonywania, dozoru i kierowania pracami geologicznymi w zakresie poszukiwania i rozpoznawania złóż kopaliny. Nadzór nad sporządzaniem operatu ewidencyjnego sprawuje właściwy organ nadzoru górniczego.

Przedsiębiorca przechowuje operaty ewidencyjne przez 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym koncesja utraciła moc.

Nazwa i adres przedsiębiorcy	Z-4 Zestawienie zmian zasobów złóż wód leczniczych, wód termalnych i solanek
Nr identyfikacji podatkowej (NIP):	
Adres: 1. Właściwy organ koncesyjny 2. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa	
Nazwa złoża ¹⁾	
	Za rok ..... Kod złoża w systemie MIDAS ²⁾ .....
	Koncesja nr ..... wydana dnia .....
	przez .....
	Przekazać w terminie do dnia 15 marca ..... r.

Dział Eksploatacja zasobów wód

NAZWA POLA	Ujęcie ³⁾	Ujęcie ⁴⁾	Ujęcie ⁵⁾	Ujęcie ⁶⁾	Ujęcie ⁷⁾
1	2	3	4	5	6
Wydobycie [m ³ /rok] ⁸⁾					
Włóczenie [m ³ /rok] ⁹⁾					
Zrzut [m ³ /rok] ¹⁰⁾					
do					
Stan zasobów dyspozycyjnych [m ³] ¹¹⁾					
Stan zasobów eksploatowanych [m ³] ¹²⁾					
Data i numer zarządzenia o przyjęciu dokumentacji hydrogeologicznej lub decyzji zatwierdzającej dokumentację hydrogeologiczną					

Uwagi: .....

.....

.....

(imię, nazwisko i numer telefonu służbowego osoby, która sporządziła informację) ..... (miejscowość i data) ..... (czytelny podpis z podaniem imienia i nazwiska przedsiębiorcy lub osoby upoważnionej do reprezentowania przedsiębiorcy wraz z jej stanowiskiem albo kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis zwykły albo podpis oświadczeniowy)

Dziękuję za uwagę

EWA FILIPPOVITS |

Zakład Geologii Złożowej i Gospodarczej
Pracownia Wód Uznanych za Kopaliny

Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

